

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

LATVIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ

Rīgā 2015. gada 5. februārī

lietā Nr. 2014-03-01

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Kaspars Balodis, Kristīne Krūma, Gunārs Kusiņš, Uldis Ķinis un Sanita Osipova,

pēc konstitucionālās sūdzības, kuru iesnieguši Rihards Pētersons, Jana Simanovska, Uldis Kronblūms un Kārlis Vilciņš (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēji),

piedaloties Pieteikuma iesniedzējiem Janai Simanovskai un Uldim Kronblūmam, kā arī Pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem Laurim Liepam un Mārtiņam Daģim un

institūcijas, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimas – pārstāvim Jānim Plepam,

ar tiesas sēdes sekretāri Elīnu Kursišu,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu, 17. panta pirmās daļas 11. punktu, kā arī 19.² un 28. pantu,

Rīgā 2014. gada 24. novembrī, 16. decembrī un 2015. gada 6. janvārī atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu

„Par Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma 15. panta pirmās daļas, ciktāl tā nepieļauj vēlētāju apvienībām iesniegt kandidātu sarakstus novados, kuru iedzīvotāju skaits ir lielāks par 5 000, un

republikas pilsētās, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 101. pantam”.

Konstatējošā daļa

1. Saeima 1994. gada 13. janvārī pieņēma Pilsētas domes, rajona padomes un pagasta padomes vēlēšanu likumu, kas stājās spēkā 1994. gada 25. janvārī. Likuma nosaukums vairākkārt tika grozīts. Kopš 2009. gada 1. jūlija likuma nosaukums ir šāds: „Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likums” (turpmāk – Pašvaldību vēlēšanu likums).

Pašvaldību vēlēšanu likuma 15. panta pirmā un otrā daļa sākotnēji noteica:

„Republikas pilsētas domes un rajona padomes deputātu kandidātu sarakstus var iesniegt reģistrētas politiskās organizācijas vai to reģistrētas apvienības.

Rajona pilsētas domes un pagasta padomes deputātu kandidātu sarakstus var iesniegt gan reģistrētas politiskās organizācijas vai to reģistrētas apvienības, gan arī vēlētāju apvienības.”

Minētās tiesību normas ir vairākkārt grozītas. Ar 1996. gada 6. decembra likumu „Grozījumi Pilsētas domes, rajona padomes un pagasta padomes vēlēšanu likumā” no 15. panta pirmās daļas izslēgti vārdi „rajona padome” (attiecīgā locījumā). Savukārt ar 2000. gada 6. aprīļa likumu „Grozījumi Pilsētas domes un pagasta padomes vēlēšanu likumā” 15. panta pirmā un otrā daļa izteikta šādā redakcijā:

„Pilsētās un novados, kuros iedzīvotāju skaits vēlēšanu izsludināšanas dienā ir lielāks par 5 000, pilsētas domes un novada domes deputātu kandidātu sarakstus var iesniegt:

- 1) reģistrēta politiskā organizācija (partija);
- 2) reģistrētu politisko organizāciju (partiju) reģistrēta apvienība;
- 3) divas vai vairākas reģistrētas politiskās organizācijas (partijas), kuras nav apvienojušās reģistrētā politisko organizāciju (partiju) apvienībā.

Visos pagastos, kā arī pilsētās un novados, kuros iedzīvotāju skaits vēlēšanu izsludināšanas dienā ir mazāks par 5 000, pilsētas domes, novada domes un pagasta padomes deputātu kandidātu sarakstus var iesniegt:

- 1) reģistrēta politiskā organizācija (partija);
- 2) reģistrētu politisko organizāciju (partiju) reģistrēta apvienība;
- 3) divas vai vairākas reģistrētas politiskās organizācijas (partijas), kuras nav apvienojušās reģistrētā politisko organizāciju (partiju) apvienībā;
- 4) vēlētāju apvienības.”

Ar 2004. gada 11. novembra likumu „Grozījumi Pilsētas domes, novada domes un pagasta padomes vēlēšanu likumā” Pašvaldību vēlēšanu likuma 15. panta pirmā daļa izteikta jaunā redakcijā:

„(1) Pilsētās, pagastos un novados, kuros iedzīvotāju skaits vēlēšanu izsludināšanas dienā ir lielāks par 5 000, pilsētas domes, novada domes un pagasta padomes deputātu kandidātu sarakstus var iesniegt:

- 1) reģistrēta politiskā organizācija (partija);
- 2) reģistrētu politisko organizāciju (partiju) reģistrēta apvienība;
- 3) divas vai vairākas reģistrētas politiskās organizācijas (partijas), kuras nav apvienojušās reģistrētā politisko organizāciju (partiju) apvienībā.”

Savukārt Pašvaldību vēlēšanu likuma 15. panta otrās daļas vārdi „Visos pagastos, kā arī pilsētās un novados” aizstāti ar vārdiem „Pilsētās, pagastos un novados”.

Kopš 2008. gada 2. oktobra likuma „Grozījumi Pilsētas domes, novada domes un pagasta padomes vēlēšanu likumā” Pašvaldību vēlēšanu likuma 15. panta pirmā un otrā daļa nav grozīta un ir spēkā šādā redakcijā:

„(1) Republikas pilsētas domes un novada domes deputātu kandidātu sarakstus novados, kuros iedzīvotāju skaits vēlēšanu izsludināšanas dienā ir lielāks par 5 000, un republikas pilsētās var iesniegt:

- 1) reģistrēta politiskā partija;
- 2) reģistrētu politisko partiju reģistrēta apvienība;
- 3) divas vai vairākas reģistrētas politiskās partijas, kuras nav apvienojušās reģistrētā politisko partiju apvienībā.

(2) Novados, kuros iedzīvotāju skaits vēlēšanu izsludināšanas dienā ir mazāks par 5 000, novada domes deputātu kandidātu sarakstus var iesniegt:

- 1) reģistrēta politiskā partija;
- 2) reģistrētu politisko partiju reģistrēta apvienība;
- 3) divas vai vairākas reģistrētas politiskās partijas, kuras nav apvienojušās reģistrētā politisko partiju apvienībā;
- 4) vēlētāju apvienības.”

2. Pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka Pašvaldību vēlēšanu likuma 15. panta pirmā daļa, ciktāl tā nepieļauj vēlētāju apvienībām iesniegt kandidātu sarakstus novados, kuru iedzīvotāju skaits ir lielāks par 5 000, un republikas pilsētās, (turpmāk – apstrīdētā norma) neatbilst Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. un 101. pantam.

Pieteikumā norādīts, ka Pieteikuma iesniedzēji tika izvirzīti kā vēlētāju apvienības „Jūrmalnieki” deputātu kandidāti ievēlēšanai Jūrmalas pilsētas domē 2013. gada 1. jūnija republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanās. Jūrmalas pilsētas vēlēšanu komisija 2013. gada 22. aprīlī atteikusies pieņemt vēlētāju apvienības „Jūrmalnieki” kandidātu sarakstu, pamatojoties uz Pašvaldību vēlēšanu likuma 15. pantu. Pieteikuma iesniedzēji apstrīdējuši atteikumu Centrālajā vēlēšanu komisijā (turpmāk – CVK) un CVK lēmumu pārsūdzējuši administratīvajā tiesā. Administratīvā rajona tiesa ar 2013. gada 13. jūnija spriedumu lietā Nr. A420385313 noraidījusi pieteikumu par CVK lēmuma atzīšanu par prettiesisku. Spriedumā esot norādīts, ka Jūrmala ir republikas pilsēta, tāpēc vēlētāju apvienībai saskaņā ar Pašvaldību vēlēšanu likuma 15. panta pirmo daļu nav tiesību iesniegt Jūrmalas pilsētā domes deputātu kandidātu sarakstu.

Ar ierobežojumiem, kas liedz vēlētāju apvienībām iesniegt kandidātu sarakstus republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanām (turpmāk – pašvaldību vēlēšanas), tiek aizskarts arī no Satversmes 1. panta izrietošais pašvaldības princips. Vietējo pašvaldību vēlēšanu sistēmai esot jānodrošina aktīvām vietējo iedzīvotāju grupām, kurām ir kopīgas intereses vietējo problēmjuautājumu

risināšanā, iespēja kandidēt vēlēšanās tādā pašā apmērā kā politiskajām partijām, kas ir ieinteresētas lēmumu pieņemšanā arī nacionālā līmenī.

Pieteikuma iesniedzēji norāda, ka no Satversmes 101. panta izrietošo pamattiesību ierobežojums noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu un izsludinātu likumu. Pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis esot demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība. Tomēr ierobežojuma leģitīmo mērķi varot sasniegt ar citiem līdzekļiem, kuri mazāk ierobežotu Pieteikuma iesniedzējus. Personām vajagot būt apveltītām ar tiesībām kandidēt vēlēšanās neatkarīgi no politiskajām partijām. Labums, ko no pamattiesību ierobežojuma iegūst sabiedrība, neesot lielāks par Pieteikuma iesniedzēju tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto kaitējumu. Turklāt vēlēšanu tiesību ierobežojumi kā izņēmumi no principa esot interpretējami šauri.

No Satversmes 91. panta izrietot Pieteikuma iesniedzēju tiesības prasīt vienlīdzīgu attieksmi situācijās, kad viņi atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos ar citām personām. Pieteikuma iesniedzējus un citas personas vienojošā pazīme esot vēlme piedalīties pašvaldības darbā, kandidējot pašvaldību vēlēšanās tajā pašvaldībā, kuras teritorijā tie dzīvo. Līdz ar to personas, kas atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, esot visi pašvaldību iedzīvotāji, kuri vēlas kandidēt pašvaldību vēlēšanās. Tomēr pret personām, kas vēlas kandidēt pašvaldību vēlēšanās, tiekot pieļauta atšķirīga attieksme atkarībā no tā, kuras pašvaldības teritorijā šīs personas dzīvo. Šādai attieksmei neesot objektīva un saprātīga pamata, un tā neesot samērīga.

Tiesas sēdē Pieteikuma iesniedzēju pārstāvis Lauris Liepa papildus norādīja, ka katra Pieteikuma iesniedzēja tiesību aizskārums izpaūžoties kā ierobežojums kandidēt lielāko pašvaldību domju vēlēšanās no vēlētāju apvienības saraksta. L. Liepa precizēja, ka pieteikumu Satversmes tiesā iesniedza nevis vēlētāju apvienība „Jūrmalnieki”, bet gan Pieteikuma iesniedzēji kā fiziskās personas.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeima – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 91. un 101. pantam.

No Satversmes 101. panta pirmā teikuma izrietošās tiesības esot īstenojamas tikai likumā paredzētā veidā. Tāpēc Pieteikuma iesniedzēji tiesības piedalīties pašvaldības darbībā, kandidējot pašvaldības domes vēlēšanās, varot īstenot tikai likumā paredzētā veidā, nevis jebkādā veidā, kas tiem liktos pareizāks vai ērtāks.

Nedz apstrīdētā norma, nedz kāda cita Pašvaldību vēlēšanu likuma norma neliedzot Pieteikuma iesniedzējiem kandidēt pašvaldību vēlēšanās. Tāpat tiesību normas neuzliekot personai par pienākumu būt politiskās partijas vai politisko partiju apvienības biedram, lai kandidētu vēlēšanās. Pieteikuma iesniedzēji pēc būtības vēloties panākt to, lai viņi paši varētu izvēlēties formu, kādā organizēties kandidātu saraksta iesniegšanai pašvaldības vēlēšanās.

Saeima norāda, ka apstrīdētajā normā paredzētā ierobežojuma leģitīmais mērķis esot stiprināt tautas vēlēto priekšstāvju politisko atbildību, to balstot uz partiju sistēmu, proti, aizsargāt demokrātisko valsts iekārtu. Politisko partiju nozīmes stiprināšana esot vienlīdz nepieciešama gan Saeimas, gan pašvaldību līmenī. Paplašinot vēlētajū apvienību tiesības iesniegt kandidātu sarakstus, tiktu vājināta politisko partiju reģionālā ietekme un pārstāvība. Līdz ar to neveidotos visu valsti aptverošas politisko partiju sistēmas un nacionālā līmeņa politika tiktu pretstatīta pašvaldību politikai.

Apstrīdētā norma esot piemērota ierobežojuma leģitīmā mērķa sasniegšanai, un nepastāvot citi, saudzējošāki līdzekļi, ar kuriem šis mērķis būtu sasniedzams. Apstrīdētās normas regulējums esot saistīts ar Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma un Priekšvēlēšanu aģitācijas likuma regulējumu un pakārtots tam. Ja vēlētajū apvienībām piešķirtu tiesības iesniegt kandidātu sarakstus republikas pilsētas domes vēlēšanās, tiktu apgrūtināta priekšvēlēšanu aģitācijas kontrole un brīvu vēlēšanu principa ievērošana. Tad sadrumstalotos arī vēlētajū balsis un politiskā pārstāvība domē, un līdz ar to samazinātos iespēja sasniegt leģitīmo mērķi tikpat efektīvi. Saeima uzskata, ka spēcīga politisko partiju sistēma, kā arī pārskatāma un efektīva priekšvēlēšanu aģitācija atsverot apstrīdētajā normā noteikto pamattiesību ierobežojumu.

Attiecībā uz apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. pantam Saeima piekrīt Pieteikuma iesniedzējiem, ka vienādos un salīdzināmos apstākļos atrodas

visas personas, kurām ir pasīvās vēlēšanu tiesības pašvaldību vēlēšanās. Tomēr pašvaldību domju vēlēšanu norise republikas pilsētās būtiski atšķiroties no domju vēlēšanu norises novados, kuros iedzīvotāju skaits nepārsniedz 5 000, tādēļ atšķirīgajai attieksmei esot objektīvs un saprātīgs pamats.

Tiesas sēdē Saeimas pārstāvis Jānis Pleps papildus norādīja, ka šajā lietā svarīgākais jautājums ir par to, vai tiek aizskartas Pieteikuma iesniedzējiem Satversmes 101. pantā noteiktās pamattiesības. Proti, vai personai ir tiesības izvēlēties formu, kādā tā īstenos tiesības kandidēt pašvaldību vēlēšanās, un vai šādas tiesības izriet no Satversmes un Latvijas starptautiskajām saistībām. Pieteikuma iesniedzēju pamattiesību aizskārums, iespējams, varētu būt radies attiecībā uz republikas pilsētas domes vēlēšanām, tomēr pamattiesību aizskāruma neesot attiecībā uz domes vēlēšanām novados, kuros iedzīvotāju skaits ir lielāks par 5 000.

Apstrīdētā norma attiecībā uz republikas pilsētām esot izstrādāta politiskā kompromisa rezultātā. Turklāt iespēja vēlētajū apvienībām iesniegt kandidātu sarakstus bijusi iecerēta kā pagaidu pasākums, paredzot, ka ar laiku vēlētajū apvienības integrēsies partijās. Uz apstrīdēto normu esot jāraugās nevis kā uz tādu, kas neļauj vēlētajū apvienībām iesniegt sarakstus, bet tieši otrādi – kā uz izņēmumu no principa, ka sarakstus var iesniegt tikai politiskās partijas. Šo izņēmumu likumdevējs esot pieļāvis apstākļos, kad politiskās partijas vēl nebija izveidojušās.

Sniedzot paskaidrojumus par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, Saeimas pārstāvis J. Pleps norādīja, ka attiecībā uz atšķirīgās attieksmes atbilstību samērīguma principam jāņem vērā tie paši argumenti, kas minēti saistībā ar Satversmes 101. pantu.

4. Pieaicinātā persona – Tieslietu ministrija – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 91. un 101. pantam.

Apstrīdētā norma esot pieņemta vispārības interesēs un esot nepieciešama demokrātiskā sabiedrībā. Apstrīdētajā normā ietvertā ierobežojuma leģitīmais mērķis esot demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība. Ar apstrīdētās normas pieņemšanu spēkā esošajā redakcijā neesot ieviests pēc būtības jauns ierobežojums,

bet tikai saglabāta iepriekš noteiktā kārtība, atbilstoši kurai vēlētāju apvienības nevar iesniegt kandidātu sarakstus Jūrmalas pilsētas domes vēlēšanām.

Brīvu vēlēšanu principa ievērošanas nodrošināšanā būtiska nozīme esot godīgai priekšvēlēšanu aģitācijai un efektīvai politisko organizāciju (partiju) finansēšanas sistēmai. Savukārt apstrīdētā norma esot tieši saistīta ar attiecīgo jomu tiesisko regulējumu. Vēlētāju apvienību rīcības kontrole esot sabalansēta ar to aktivitāšu un mērķauditorijas apjomu. Taču šāds risinājums neesot piemērots republikas pilsētu domju vēlēšanām.

Apstrīdētā norma esot piemērota pamattiesību ierobežojuma leģitīmā mērķa sasniegšanai. Tā esot nepieciešama brīvu vēlēšanu principa ievērošanai, jo citādi būtu apdraudēta priekšvēlēšanu aģitācijas kontrole, kā arī varētu tikt apšaubīta vēlēšanu norises un rezultātu atbilstība demokrātiskai valsts iekārtai. Apstrīdētā norma esot atbilstoša, proti, sabiedrības gūtais labums no tās esot lielāks par iespējamo privātpersonas interesēm nodarīto kaitējumu.

Attiecībā uz apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. pantam Tieslietu ministrija uzskata, ka republikas pilsētu domju vēlēšanas pēc to norises būtiski atšķiras no novadu domju vēlēšanām, tāpēc apstrīdētajā normā ietvertajam regulējumam esot objektīvs un saprātīgs pamats.

Tiesas sēdē Tieslietu ministrijas pārstāve Inta Salinieka papildus norādīja, ka valsts, apzinoties to, ka mazo novadu iedzīvotājiem varētu būt grūti izveidot partijas, noteikusi tiem izņēmumu attiecībā uz kandidātu sarakstu iesniegšanu pašvaldību vēlēšanām. Proti, iespēju vēlētāju apvienībām iesniegt kandidātu sarakstu novada, kura iedzīvotāju skaits nav lielāks par 5 000, domes vēlēšanām, ja vēlētāju apvienības kandidātu sarakstu ir parakstījuši ne mazāk kā 20 vēletāji. Mazākās pašvaldībās esot pamatoti pieļauti izņēmumi no pastāvošās sistēmas, jo to iedzīvotāju skaits esot neliels, bet viņu interešu pārstāvība ir jānodrošina. Tādējādi apstrīdētā norma atbilstot arī Satversmes 91. pantam.

5. Pieaicinātā persona – Latvijas Republikas tiesībsargs (turpmāk – Tiesībsargs) – uzskata, ka bezpartijisku kandidātu sarakstu iekļaušana pašvaldību vēlēšanās, nodrošinot atbilstošus kontroles mehānismus, būtu atbalstāma.

Viens no kandidātu sarakstu iesniedzēju loka ierobežošanas mērķiem varētu būt efektīvas vēlēšanu norises nodrošināšana, lai izslēgtu „nenopietnu” kandidātu piedalīšanos. Tomēr esot jāatceras, ka kandidātu skaita samazināšana nevar būt pašmērķis ierobežojuma noteikšanai. Lai novērstu vēlēto orgānu sadrumstalotību, proporcionālā vēlēšanu sistēma jau paredzot piecu procentu barjeru ievēlēšanai pašvaldības domē.

Vēl viens apstrīdētajā normā ietvertā ierobežojuma mērķis varētu būt partiju sistēmas stiprināšana. Dalība politiskajos procesos ar politisko partiju starpniecību esot Latvijas parlamentārās demokrātijas pamatā. Spēcīgu un stabilu politisko partiju pastāvēšana stiprināšot Latvijas demokrātiskās tradīcijas. Lai konstatētu, vai apstrīdētā norma atbilst Satversmes 101. pantam, esot jāvērtē arī tas, vai spēkā esošais tiesiskais regulējums nosaka samērīgas prasības politisko partiju dibināšanai. Pēc Tiesībsarga ieskata, Politisko partiju likumā noteiktais minimālais partijas dibinātāju skaits – 200 – attiecībā uz partijas dibināšanu dalībai republikas pilsētas domes vēlēšanās uzskatāms par samērīgu.

Tiesas sēdē Tiesībsarga pilnvarotā pārstāve Ilze Tralmaka papildus norādīja, ka personai, kura vēlas kandidēt republikas pilsētas domes vēlēšanās, ir vai nu jāiestājas politiskajā partijā, vai jādibina jauna partija. Tas esot uzskatāms par Satversmes 101. pantā ietverto pasīvo vēlēšanu tiesību ierobežojumu. Tomēr ar apstrīdēto normu noteiktais ierobežojums esot samērīgs un apstrīdētā norma atbilstot Satversmes 101. pantam. Tiesībsarga apsvērumi par Satversmes 101. pantā noteikto tiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi un samērīguma principu esot attiecināmi arī uz atšķirīgas attieksmes izvērtējumu.

6. Pieaicinātā persona – biedrība „Latvijas Pašvaldību savienība” (turpmāk – Pašvaldību savienība) – uzskata, ka, paplašinot vēlētāju apvienību tiesības iesniegt kandidātu sarakstus, tiktu nevis kavēta, bet gan veicināta politisko partiju attīstība.

Pēc Pašvaldību savienības rīcībā esošās informācijas, tām pašvaldībām, kurās tiesības iesniegt kandidātu sarakstus ir arī vēlētāju apvienībām, iedzīvotāji uzticoties vairāk. Turklāt to pašvaldību domju priekšsēdētāji, kurās ir mazāk nekā 5 000 iedzīvotāju, lielākoties neesot politisko partiju biedri. 2013. gada pašvaldību

vēlēšanas liecinot, ka salīdzinoši lielu atbalstu saņem tieši reģionālās partijas un vēlētāji tām uzticas.

Tiesas sēdē Pašvaldību savienības pilnvarotais pārstāvis Māris Pūķis papildus norādīja, ka Pašvaldību savienības biedriem esot divi tieši pretēji viedokļi par spēkā esošo regulējumu. Pirmais – atbalstīt to, ka vēlētāju apvienību tiesības iesniegt kandidātu sarakstus tiek paplašinātas. Otrais – aizliegt vēlētāju apvienībām iesniegt kandidātu sarakstus pašvaldību vēlēšanām. Pašlaik esot vērojamas problēmas ar pašvaldību lomu reģionālajā politikā, tomēr Pašvaldību savienība vienmēr atbalstījusi partiju sistēmas stiprināšanu.

7. Pieaicinātā persona – Pašvaldību likuma koncepcijas autors Dr. iur. h. c., assessor iur., Dipl.-Pol. Egils Levits – tiesas sēdē norādīja, ka likumdevēja lietotais līdzeklis nav piemērots pamattiesību ierobežojuma leģitīmā mērķa sasniegšanai.

Latvijā pašvaldības esot izpildvaras sastāvdaļa, tām neesot valstij raksturīgo īpašību un tās uzskatāmas par komunālām pašvaldībām. Satversmes 101. panta jēga esot tāda, ka cilvēki, kas piesaistīti zināmai pašvaldībai, organizē un pārvalda savas intereses. Demokrātiskā valsts iekārta prasot, lai šīs vietējās intereses tiktu pārstāvētas. Savukārt politiskās partijas parlamentārajā sistēmā piedāvājot vēlētājiem zināmus interešu virzienus kopsakarā ar pasaules uzskatu. Pašvaldību vietējo interešu ietvarā esošie jautājumi neprasot tādu pašu politisko orientāciju, kāda ir politiskajām partijām. Proti, pašvaldību līmenī pārstāvamās intereses esot citādas nekā nacionālajā līmenī. Tādēļ esot svarīgi, lai pašvaldībās papildus partijām būtu arī citādas vēlētāju vai pilsoņu apvienības, kuras pārstāvētu vietējās intereses.

1994. gadā, pieņemot Pašvaldību vēlēšanu likumu, parlamenta vairākuma nodoms bijis stiprināt partiju sistēmu, kas vēl bija veidošanās stadijā. Latvijas parlamentārā iekārta prasot funkcionējošu partiju sistēmu, tādēļ attiecībā uz lielajām pašvaldībām kandidātu sarakstu iesniegšanā ticis noteikts partiju monopols.

Apstrīdētā norma ierobežojot Satversmes 101. pantā noteiktās tiesības. Ierobežojuma leģitīmais mērķis esot politisko partiju stiprināšana. Taču lietotais līdzeklis neesot piemērots ierobežojuma leģitīmā mērķa sasniegšanai, jo partijas no

tā neko negūstot un tādējādi partiju sistēma netiekot stiprināta. Tomēr šo ierobežojumu nevarot atcelt, nenodrošinot citām vēlēšanu grupām pienācīgu iespēju kandidēt pašvaldību vēlēšanās. Turklāt šādas vēlēšanu grupas attiecībā uz finansējumu un iekšējo demokrātiju vajagot kontrolēt ar tādiem nosacījumiem, kas būtu līdzīgi partijām izvirzītajiem.

Attiecībā uz apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. pantam E. Levits norādīja, ka esot jāvērtē, vai nelielās atšķirības pašvaldību kompetencē var kalpot par attaisnojumu atšķirīgai kārtībai, kādā personas piedalās pašvaldības darbā. Pēc E. Levita ieskata, kompetences atšķirības neesot tik lielas, lai no indivīda viedokļa būtu attaisnojamas. Tomēr vajagot salīdzināt katru no pašvaldību autonomajām kompetencēm. Jo konkrētāk un šaurāk tā noregulēta, jo mazāka esot vajadzība pēc partiju monopola. Ja kompetences ir salīdzināmas, tad atšķirības kārtībā, kādā personas var piedalīties pašvaldības darbā, neesot savienojamas ar Satversmes 91. pantu.

8. Pieaicinātā persona – Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Politikas zinātnes nodaļas asociētais profesors *Dr. sc. pol. Ivars Ijabs* – tiesas sēdē norādīja, ka atsevišķās pašvaldībās likumdevēja radītā labvēlīgā situācija, proti, tas, ka vēlēšanu apvienībām piešķirtas tiesības iesniegt kandidātu sarakstus, nav vērtējama kā tāda, kas būtu piemērota visām pašvaldībām.

Konkrētajā lietā izskatāmais jautājums Latvijā, līdzīgi kā citās Eiropas valstīs, esot aktualizējies tādēļ, ka partijas faktiski nespējot īstenot tām uzticēto funkciju. Proti, nespējot attaisnot savu leģitimitāti tādā veidā, lai nerastos jautājumi par dažādu citu alternatīvu iespējamību. Lielākajā daļā demokrātisku valstu, ievērojot dažādus nosacījumus, tiek dota iespēja pašvaldību vēlēšanās piedalīties arī ar politiskajām partijām nesaistītiem kandidātu sarakstiem. Tomēr šis aspekts esot jāskata kontekstā ar konkrēto valstu pieeju jautājumiem par to, kam tiek ļauts piedalīties politikā un cik liels uzsvars tiek likts uz partijām, nevis individuālajiem kandidātiem.

Pēdējā laikā Latvijā varot novērot divas pretrunīgas tendences. No vienas puses, vēsturiski Latvijas vēlēšanu sistēma esot vairāk orientēta uz partijām, jo ir

noteikts mērķis – stiprināt partiju sistēmu. No otras puses, sabiedriskā doma lielā mērā vēršoties kandidātu virzienā. Piemēram, no Saeimas vēlēšanu rezultātiem nepārprotami varot secināt, ka sabiedrība vēlas balsot par konkrētiem kandidātiem.

Attiecībā uz indivīda tiesību ierobežošanu I. Ijabs norādīja, ka pašlaik pastāvošā „5 000 robeža” saprotama pozitīvās diskriminācijas nozīmē. Atsevišķos novados cilvēkiem esot grūti izveidot politiskās partijas vai kandidēt no to sarakstiem, tāpēc radīts īpašs, konkrētajai situācijai labvēlīgs regulējums – tiesības kandidēt no vēlētāju apvienības saraksta. Tomēr pieteikumā izteiktie empīriskie argumenti un dati nenozīmējot, ka vēlētāju apvienības būtu vēlamas visās Latvijas pašvaldībās.

9. Pieaicinātā persona – Valsts prezidenta izveidotās Ekspertu grupas pārvaldības pilnveidei locekle Dr. sc. pol. Daina Bāra – tiesas sēdē norādīja, ka ir jāveicina vēlētāju aktivitāte, citastarp ar vēlētāju apvienību veidošanu. Tomēr vēlētāju apvienībām vajagot piedalīties vēlēšanās tur, kur tas tiek atļauts ar likumu, proti, mazajās pašvaldībās.

Politiskajām partijām esot nozīme arī demokrātijas ilgtermiņa attīstībā. Latvijā daudzus gadus partijas esot bijušas „pamestas novārtā”. Maz uzmanības esot pievērsts politisko partiju nozīmes un lomas skaidrošanai. Tomēr tas neesot pareizi, kaut arī partijas ne vienmēr strādājošas labi. Politisko partiju sistēma esot saistīta ar problēmām, tomēr tā esot jāpilnveido un jāattīsta.

Valstīm, kur politiskās partijas ir vājas un mainīgas, esot raksturīgas parlamentārisma krīzes. Tās esot saistītas ar neuzticību parlamentam, neuzticību politiskajām partijām. Neuzticēšanās politiskajām partijām zināmā mērā esot saistīta arī ar pieaugošo populismu.

Lai pašvaldību iedzīvotāji pierastu pie tā, ka jāveido politiskās partijas, varētu izmantot Skandināvijas valstu pieredzi attiecībā uz reģionālo partiju tiesisko regulējumu. Reģionālās partijas varētu būt skaitliski mazākas nekā nacionālā līmeņa partijas.

10. Pieaicinātās personas – Latvijas Lielo pilsētu asociācijas – pilnvarotā pārstāve Ineta Vašuka tiesas sēdē norādīja, ka Latvijas Lielo pilsētu asociācija (turpmāk – Asociācija) neatbalsta vēlēšanu apvienību piedalīšanos pašvaldību vēlēšanās.

Izskatāmās lietas pamatjautājums esot par to, kādas tiesības personai tiek aizskartas. Proti, vai tiek aizskartas personas tiesības tikt ievēlētai par pašvaldības domes deputātu, ja šī persona nav politiskās partijas biedrs, vai arī apstrīdētā norma tiek tulkota kā aizliegums līdzdarboties pašvaldības darbībā. Konkrētajā gadījumā līdzdalība pašvaldības darbībā netiekot liegta.

Esot jāvērtē, ar kādu mērķi vēlēšanu apvienība piedalās pašvaldību vēlēšanās – lai iegūtu varu vai lai sabiedrības interesēs līdzdarbotos pašvaldības darbībā. Republikas pilsētu domju lēmumiem vajagot būt pēctecīgiem un ilglaicīgiem, tādiem, kas pārsniedz četru gadu termiņu. Ar vēlēšanu apvienībām esot saistīts tāds risks, ka tās var tikt veidotas kandidēšanai tikai vienās vēlēšanās.

Ne visiem pašvaldību lēmumiem esot lokāls raksturs. Pašvaldības risinot arī reģionālas nozīmes jautājumus, kuriem vajadzētu būt formulētiem arī politisko partiju programmās, lai tās varētu sniegt vēlētajiem pārskatu par partijai izvirzīto uzdevumu izpildi. Ja vēlēšanās piedalās personu grupas, kurām nav savas institucionālās struktūras, varētu tikt apdraudēta pašvaldības attīstība reģionu un arī nacionālā līmenī.

11. Pieaicinātā persona – tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centra SKDS direktors Arnis Kaktiņš – tiesas sēdē norādīja, ka nav pieejami konkrēti un ticami dati par to, vai sabiedrības attieksme pret vēlēšanu apvienībām ir labvēlīgāka nekā pret politiskajām partijām.

Esot jāšaubās, vai aptauju dati parādītu lielas atšķirības starp pašvaldībām, kur var kandidēt partiju saraksti, un pašvaldībām, kur var kandidēt vēlēšanu apvienības. Izvērtējot dažādu citu aptauju rezultātus, esot secināms, ka galvenais faktors, kas ietekmē lēmumu, par ko balsot, ir personības. Nozīme esot arī partiju identifikācijai, tomēr izšķirošais faktors esot personības.

A. Kaktiņš pauda viedokli, ka pēc sabiedrības apziņas attīstības līmeņa un vērtību orientācijas situācija Latvijā nav tāda pati kā citās Eiropas valstīs un, iespējams, tāpēc partijas Latvijā nav populāras. Pirms desmit gadiem esot aizsākta aptauja, kuras rezultātiem būtu jāatspoguļo Latvijas iedzīvotāju piederība pie sabiedriskajām organizācijām vai jebkāda cita veida grupām. Pēdējās aptaujas dati rādot, ka vairāk nekā 70 procenti iedzīvotāju nepieder ne pie kādām organizācijām. Tas liecinot par to, ka sabiedrība ir sadrumstalota. Esot svarīgi apzināties sabiedrisko domu, tomēr ne vienmēr esot saprātīgi tai sekot.

Nevarot arī piekrist tēzei, ka uzticība politiskajām partijām krītas. Kopš 2010. gada esot pieejami dati par sabiedrības uzticēšanos partijām. Tie liecinot, ka 2010. gadā partijām uzticējušies septiņi procenti aptaujāto, 2011. gadā – deviņi procenti, 2012. gadā – deviņi procenti, bet 2013. gadā – 13 procenti. Lai arī uzticamības līmenis ir ļoti zems, tā dinamika tomēr esot pozitīva. Laikā no 2010. gada līdz 2013. gadam esot pieaugusi arī iedzīvotāju uzticēšanās pašvaldībām – no 41 procenta 2010. gadā līdz 61 procentam 2013. gadā.

Secinājumu daļa

12. Pieteikuma iesniedzēji lūdz Satversmes tiesu izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. un 101. pantam.

Tiesas sēdē Pieteikuma iesniedzēju pārstāvis precizēja prasījumu daļā par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. pantam, norādot, ka tiek lūgts izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Savukārt attiecībā uz prasījumu daļā par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 101. pantam Pieteikuma iesniedzēju pārstāvis norādīja, ka Pieteikuma iesniedzējiem ir nozīmīgs tikai minētā panta pirmais teikums, lai gan prasījuma formulējums aptver visu Satversmes 101. pantu. Arī no pieteikumā un tiesas sēdē sniegtā juridiskā pamatojuma izriet, ka pēc būtības tiek apšaubīta apstrīdētās normas atbilstība Satversmes 101. panta pirmajam teikumam.

Līdz ar to izskatāmajā lietā Satversmes tiesa izvērtēs apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91.panta pirmajam teikumam un 101.panta pirmajam teikumam.

13. Lietas dalībnieki ir pauduši atšķirīgus viedokļus par to, vai Satversmes 101.panta pirmajā teikumā nostiprinātās tiesības ir attiecināmas uz Pieteikuma iesniedzēju prasījumu.

Pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka ikvienam Latvijas pilsonim jābūt tiesīgam izveidot vēlēšanu apvienību un aizliegums kandidēt no vēlēšanu apvienības saraksta lielāko pašvaldību domju vēlēšanās aizskar Satversmes 101.pantā noteiktās tiesības. Savukārt Saeimas pārstāvis tiesas sēdē norādīja, ka ir jāpārbauda, vai personai no Satversmes izriet tiesības izvēlēties pasīvo vēlēšanu tiesību īstenošanas formu.

Līdz ar to Satversmes tiesai visupirms jānoskaidro Satversmes 101.panta pirmā teikuma tvērums.

14. Satversmes 101.panta pirmais teikums nosaka: „Ikvienam Latvijas pilsonim ir tiesības likumā paredzētajā veidā piedalīties valsts un pašvaldību darbībā, kā arī pildīt valsts dienestu.”

Pieteikuma iesniedzēju prasījums ir saistīts tikai ar vienu no iespējamiem piedalīšanās veidiem jeb pilsoņa tiesībām piedalīties pašvaldības domes izveidošanā. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Satversmes 101.pants noteic pilntiesīgam Latvijas vai ikvienas citas Eiropas Savienības dalībvalsts pilsonim vienlīdzīgas subjektīvās vēlēšanu tiesības, tostarp tiesības būt par kandidātu, pašvaldību vēlēšanās (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 15. jūnija sprieduma lietā Nr. 2005-13-0106 13.5. punktu*). Satversme paredz, ka šo tiesību izmantošanas veids nosakāms ar likumu (*sk. Satversmes tiesas 2000. gada 30. augusta sprieduma lietā Nr. 2000-03-01 secinājumu daļas 1. punktu*). Turklāt valstij ir pienākums ne tikai garantēt ikvienam pilsonim formālas tiesības piedalīties, bet arī radīt priekšnoteikumus tam, lai pilsonis varētu piedalīties valsts un pašvaldību darbībā

(sk. Satversmes tiesas 2013. gada 7. novembra sprieduma lietā Nr. 2012-24-03 13. punktu).

Satversmes tiesa jau norādījusi, ka valstij ir liela izvēles brīvība vēlēšanu tiesību īstenošanā (sk. Satversmes tiesas 2002. gada 23. septembra sprieduma lietā Nr. 2002-08-01 secinājumu daļu). Tas nozīmē, ka likumdevējam, garantējot Satversmes 101. panta pirmajā teikumā nostiprināto tiesību īstenošanu, ir plaša rīcības brīvība regulēt pašvaldību ievēlēšanas kārtību, citastarp noteikt arī to, kādi subjekti un kādā veidā ir tiesīgi iesniegt kandidātu sarakstus pašvaldību vēlēšanām. Tomēr minētajai kārtībai jābūt noteiktai, ievērojot Satversmes normas un principus.

Taču likumdevējam nav pienākuma noteikt pašvaldību vēlēšanām tādu tiesisko regulējumu, kas ikvienam pilsonim ļautu pašam izvēlēties savu pasīvo vēlēšanu tiesību īstenošanas kārtību ārpus likumā jau paredzētās. Arī Latvijas starptautiskās saistības, ko tā uzņēmusies, piemēram, ar Eiropas vietējo pašvaldību hartas 3. panta otro daļu un Starptautiskā pakta par pilsoņu un politiskajām tiesībām 25. pantu, nosaka vienīgi vispārīgus principus, kādiem valstu reglamentētajai kārtībai ir jāatbilst, bet konkrētu risinājumu izvēli atstāj katras valsts likumdevēja ziņā.

Tādējādi no Satversmes 101. panta pirmā teikuma izriet valsts pienākums konkrētā formā, proti, ar likumu, noteikt tādu ikviena pilsoņa pasīvo vēlēšanu tiesību īstenošanas kārtību pašvaldības domes vēlēšanās, kura atbilst Satversmes normām un principiem.

Līdz ar to izskatāmās lietas ietvaros Satversmes tiesai jāpārbauda, vai likumdevējs ir izpildījis savu pienākumu noteikt ikviena pilsoņa pasīvo vēlēšanu tiesību īstenošanas kārtību pašvaldību vēlēšanās.

15. Likumdevējs pašvaldību vēlēšanu tiesisko regulējumu ir iekļāvis Pašvaldību vēlēšanu likumā.

Pašvaldību vēlēšanu likuma 8. pants reglamentē to, kuras personas ir tiesīgas kandidēt pašvaldību vēlēšanās, kā arī izvirza nosacījumus kandidēšanai. Likuma 9. pantā norādītas personas, kuras nevar pieteikt par kandidātiem un ievēlēt

pašvaldības domē. Savukārt likuma 4. nodaļa nosaka kārtību, kādā iesniedzami kandidātu saraksti pašvaldības domes vēlēšanām.

Kārtība, kādā pilsonis var īstenot savas pasīvās vēlēšanu tiesības, pamatā ir noteikta Pašvaldību vēlēšanu likuma 15. panta pirmajā un otrajā daļā. Minētajās tiesību normās norādīti subjekti, kas ir tiesīgi iesniegt deputātu kandidātu sarakstus pašvaldības domes vēlēšanām. Šie subjekti ir reģistrētas politiskās partijas, reģistrētu politisko partiju reģistrētas apvienības, divu vai vairāku politisko partiju neregistrētas apvienības un vēlētāju apvienības.

Politisko partiju un to apvienību jēdzieni, tiesiskais statuss, dibināšanas un darbības noteikumi ir regulēti galvenokārt Politisko partiju likumā. Politisko partiju likuma 2. panta pirmā daļa un 3. pants noteic, ka politiskā partija ir organizācija, kas ar brīdi, kad tiek ierakstīta politisko partiju reģistrā, iegūst juridiskās personas statusu. Partija tiek veidota, lai veiktu politisko darbību, piedalītos vēlēšanu kampaņā, izvirzītu deputātu kandidātus, piedalītos Saeimas vai pašvaldību domju, Eiropas Parlamenta darbā, ar deputātu starpniecību īstenotu partijas programmu, kā arī iesaistītos publiskās pārvaldes institūciju izveidē. Savukārt noteikumi par vēlētāju apvienību dalību pašvaldību vēlēšanās ir ietverti Pašvaldību vēlēšanu likumā. Pašvaldību vēlēšanu likums gan neietver vēlētāju apvienību izveidošanas nosacījumus, tomēr tā 15. panta trešā daļa izskaidro jēdzienu „vēlētāju apvienība”. Proti, vēlētāju apvienība ir neregistrēta apvienība, ko veido personas, kuras ir parakstījušas attiecīgo kandidātu sarakstu, kā arī šajā kandidātu sarakstā pieteiktās personas. Par vēlētāju apvienības darbības likumību atbild attiecīgā kandidātu saraksta iesniedzēji.

No minētā izriet, ka politisko partiju un to apvienību tiesiskais statuss atšķiras no vēlētāju apvienību tiesiskā statusa. Turklāt likumdevējs ir noteicis arī atšķirīgu kārtību personu kandidēšanai pašvaldību vēlēšanās no minēto subjektu kandidātu sarakstiem. Saskaņā ar Pašvaldību vēlēšanu likuma 15. panta pirmo un otro daļu ikvienā pašvaldībā kandidātu sarakstu ir tiesīga iesniegt: 1) reģistrēta politiskā partija; 2) reģistrētu politisko partiju reģistrēta apvienība; 3) divu vai vairāku politisko partiju neregistrēta apvienība. Papildus tam novados, kuros iedzīvotāju skaits vēlēšanu izsludināšanas dienā ir mazāks par 5 000 (turpmāk –

mazie novadi), kandidātu sarakstus ir tiesīgas iesniegt arī vēlētāju apvienības. Tādējādi pilsonis, kuram ir tiesības un kurš vēlas kandidēt pašvaldības domes vēlēšanās, var tikt pieteikts kā deputāta kandidāts kādā no likumā noteikto subjektu veidotajiem kandidātu sarakstiem.

Tātad likumdevējs ar Pašvaldību vēlēšanu likumu ir noteicis kārtību, kādā ikviens pilsonis var īstenot savas pasīvās vēlēšanu tiesības.

16. Nosakot ikviena pilsoņa pasīvo vēlēšanu tiesību īstenošanas kārtību, likumdevējam ir jāievēro Satversmes normas un principi. Tas, ka likumdevējs, izmantojot savu rīcības brīvību, nosaka pilsoņa pasīvo vēlēšanu tiesību īstenošanas kārtību, nenozīmē, ka likumdevēja rīcība pati par sevi ierobežo personai Satversmes 101. pantā noteiktās pamattiesības. Taču, ja likumdevēja noteiktā kārtība neatbilst kādai no Satversmes normām vai principiem, tā ir uzskatāma par neatbilstošu arī Satversmes 101. pantam.

Lietas dalībnieki nav apšaubījuši to, ka kārtība, kādā ikviens pilsonis var īstenot savas pasīvās vēlēšanu tiesības, ir noteikta ar likumu, kas pieņemts un izsludināts atbilstoši Satversmei un Saeimas kārtības rullim. No pieteikuma un tā, ko Pieteikuma iesniedzēju pārstāvis sacīja tiesas sēdē, izriet, ka apstrīdētās normas neatbilstība Satversmei izpaūžoties galvenokārt tādā veidā, ka mazajos novados pilsoņi ir tiesīgi, bet republikas pilsētā Jūrmalā nav tiesīgi pašvaldību vēlēšanās kandidēt arī no vēlētāju apvienību sarakstiem. Proti, Pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka kādai citai ar viņiem vienādos un salīdzināmos apstākļos esošu personu grupai ir plašākas tiesības kandidēt pašvaldību vēlēšanās. Tādējādi izskatāmās lietas ietvaros izšķirošā nozīme ir tam, vai likumdevējs, nosakot ikviena pilsoņa pasīvo vēlēšanu tiesību īstenošanas kārtību, ir ievērojis vienlīdzības principu.

Tātad, lai noskaidrotu, vai apstrīdētā norma atbilst Satversmes 101. panta pirmajam teikumam, ir jāizvērtē tās atbilstība Satversmes 91. panta pirmajā teikumā nostiprinātajam vienlīdzības principam.

17. Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertais vienlīdzības princips liedz valsts institūcijām izdot tādas normas, kas bez saprātīga pamata pieļauj atšķirīgu

attieksmi pret personām, kuras atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos. Tajā pašā laikā vienlīdzības princips pieļauj un pat prasa atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas atšķirīgos apstākļos, kā arī pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas vienādos apstākļos, ja tam ir objektīvs un saprātīgs pamats (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2008. gada 29. decembra sprieduma lietā Nr. 2008-37-03 7. punktu un 2012. gada 7. jūnija sprieduma lietā Nr. 2011-19-01 11. punktu*).

Izvērtējot, vai apstrīdētā norma atbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, jānoskaidro:

1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos;

2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām;

3) vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2010-69-01 10. punktu*).

18. Pieteikuma iesniedzēji norāda, ka personas, kas atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, ir visi pašvaldību iedzīvotāji, kuri vēlas kandidēt pašvaldību vēlēšanās. Šādam viedoklim atbildes rakstā piekrīt arī Saeima (*sk. atbildes rakstu lietas materiālu 1. sēj. 76. lpp.*).

Pašvaldību vēlēšanu likuma 15. panta pirmajā un otrajā daļā pēc būtības ir noteikti divi tiesiskie regulējumi kandidātu sarakstu iesniegšanai pašvaldību vēlēšanās. Pirmais paredzēts kandidātu sarakstu iesniegšanai republikas pilsētu vai to novadu domju vēlēšanās, kuros iedzīvotāju skaits vēlēšanu izsludināšanas dienā ir lielāks par 5 000 (turpmāk – lielie novadi), otrais – kandidātu sarakstu iesniegšanai mazo novadu domju vēlēšanās. Tādējādi izskatāmajā lietā varētu tikt salīdzinātas divas personu grupas: pirmkārt, pilsoņi, kuri vēlas kandidēt republikas pilsētā vai lielajā novadā, un, otrkārt, pilsoņi, kuri vēlas kandidēt mazajā novadā.

Lai noteiktu, vai un kuras personas atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, nepieciešams atrast šīs grupas vienojošo pazīmi

(sk., piemēram, Satversmes tiesas 2004. gada 21. maija sprieduma lietā Nr. 2003-23-01 12. punktu). Izskatāmajā lietā šāda pazīme ir pilsoņa griba izmantot pasīvās vēlēšanu tiesības pašvaldību vēlēšanās.

Līdz ar to abas personu grupas atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos.

19. Pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka pret personām tiek pieļauta atšķirīga attieksme atkarībā no tā, kuras pašvaldības teritorijā šīs personas dzīvo.

Personas dzīvesvieta nav uzskatāma par vienīgo nosacījumu kandidēšanai konkrētas pašvaldības domes vēlēšanās. Saskaņā ar Pašvaldību vēlēšanu likuma 8. panta otro daļu personas reģistrētā dzīvesvieta pēdējo 10 mēnešu periodā ir viens no trim iespējamiem kandidēšanas nosacījumiem. Šo nosacījumu ir izmantojuši Pieteikuma iesniedzēji, lai kandidētu Jūrmalas pilsētas domes vēlēšanās (sk. *lietas materiālu 1. sēj. 22., 25., 28., 31. lpp.*). Pašvaldību vēlēšanu likuma 8. panta otrās daļas 2. un 3. punkts noteic, ka tiesības kandidēt ir arī personām, kuras attiecīgajā administratīvajā teritorijā nostrādājušas (kā darba ņēmējs vai pašnodarbinātais) vismaz pēdējos četrus mēnešus vai kurām attiecīgajā teritorijā pieder likumā noteiktajā kārtībā reģistrēts nekustamais īpašums.

Pašvaldību vēlēšanu likuma 15. panta pirmā un otrā daļa rada tādu situāciju, ka republikas pilsētas vai lielā novada domes vēlēšanās pilsonis ir tiesīgs kandidēt no reģistrētas politiskās partijas saraksta, reģistrētu politisko partiju reģistrētas apvienības saraksta vai divu vai vairāku politisko partiju neregistrētas apvienības saraksta, savukārt mazā novada domes vēlēšanās pilsonis ir tiesīgs kandidēt vienā no iepriekš minēto subjektu sarakstiem, kā arī no vēlētāju apvienības saraksta. Tas nozīmē, ka kandidātu sarakstu iesniegšanas kārtība atšķiras atkarībā no tās administratīvās teritorijas veida vai iedzīvotāju skaita, kuras domes vēlēšanās pilsonis vēlas kandidēt. Tomēr izskatāmajā lietā Satversmes tiesa vērtē nevis to, vai likumdevējs pamatoti nošķīris republikas pilsētas un lielos novadus no mazajiem novadiem, bet gan to, vai atšķirības pasīvo vēlēšanu tiesību īstenošanas kārtībā *per se* atbilst vienlīdzības principam.

Tādējādi attieksme pret salīdzināmajām personu grupām ir atšķirīga.

20. Likumdevēja noteiktai atšķirīgai attieksmei pret personām, kuras atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos, ir nepieciešams leģitīms mērķis (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2006. gada 11. decembra sprieduma lietā Nr. 2006-10-03 21. punktu*). Satversmes tiesa ir atzinusi, ka pienākums norādīt leģitīmo mērķi Satversmes tiesas procesā visupirms ir institūcijai, kas izdevusi apstrīdēto aktu (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 25. oktobra sprieduma lietā Nr. 2011-01-01 13.2. punktu*).

20.1. No paskaidrojumiem, ko tiesas sēdē sniedza Saeimas pārstāvis, izriet, ka atšķirīgās attieksmes leģitīmais mērķis ir stiprināt politisko partiju sistēmu. Šādu apgalvojumu apstiprina arī pieaicinātā persona E. Levits, kas Pašvaldību vēlēšanu likuma izstrādes un pieņemšanas laikā bija tieslietu ministrs (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 16. decembra tiesas sēdes stenogrammu lietas materiālu 3. sēj. 48., 52. lpp.*).

Politiskās partijas ir nozīmīgs demokrātiskas valsts elements. Kā Satversmes tiesas praksē jau atzīts, politiskā partija ir personu apvienība, kurai ir noteikta ideoloģija un kuras galvenais mērķis ir iegūt politisko varu, lai valstī to īstenotu atbilstoši partijas programmā ietvertajiem mērķiem un principiem (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 19. punktu*). Politiskās partijas veido saikni starp sabiedrību un valsts varu, nodrošinot organizētu sabiedrības līdzdalību politiskajos procesos. Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk – ECT) ir atzinusi, ka politiskās partijas no citām politikā iesaistītajām organizācijām atšķiras ar to, ka izsaka vēlētajiem piedāvājumus par visaptverošu sabiedrības modeli un ir spējīgas šos piedāvājumus īstenot, ja nonāk pie varas (*sk. ECT Lielās palātas 2003. gada 13. februāra sprieduma lietā „Refah Partisi [the Welfare Party] v. Turkey”, pieteikumi Nr. 41340/98, 41342/98, 41343/98 un 41344/98, 87. punktu*). Arī pieaicinātā persona D. Bāra tiesas sēdē uzsvēra, ka politiskās partijas ir demokrātijas pamats un balsts (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 16. decembra tiesas sēdes stenogrammu lietas materiālu 3. sēj. 101. lpp.*).

Tādējādi politisko partiju sistēmas stiprināšana ir vērsta uz demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzību un var tikt atzīta par leģitīmu mērķi atšķirīgas attieksmes noteikšanai.

20.2. Saeima norāda, ka, pieņemot Pašvaldību vēlēšanu likumu, tika mēģināts panākt līdzsvaru starp nepieciešamību stiprināt politisko partiju sistēmu un nepieciešamību nodrošināt demokrātiskas vēlēšanas mazajās pašvaldībās, veicinot tajās politisko konkurenci un iedzīvotāju interešu pārstāvību.

Pašvaldību vēlēšanu likuma pieņemšanas laikā, 1993. – 1994. gadā, politisko partiju sistēma vēl tikai veidojās. Tolaik arī pastāvēja atšķirīgi viedokļi par to, kuriem subjektiem būtu piešķiramas tiesības iesniegt kandidātu sarakstus pašvaldību vēlēšanām. Valdības iesniegtais likumprojekts paredzēja, ka kandidātu sarakstus varētu iesniegt gan politiskās partijas, gan vēlētāju apvienības. Taču radās grūtības ar vēlētāju apvienības definēšanu un statusu (*sk. Saeimas 1993. gada 11. novembra sēdes stenogrammu, http://www.saeima.lv/steno/st_93/111193.html, aplūkota 06.01.2015.*). Savukārt priekšlikums, kuru iesniedza Saeimas deputātu frakcija „Latvijas Nacionālās neatkarības kustība”, paredzēja, ka tiesības iesniegt kandidātu sarakstus būtu piešķiramas tikai reģistrētām politiskajām organizācijām, partijām vai šo organizāciju apvienībām (*sk. lietas materiālu 3. sēj. 134., 135. lpp.*). Visbeidzot Pašvaldību vēlēšanu likuma 15. pants tika pieņemts redakcijā, saskaņā ar kuru republikas pilsētas domes un rajona padomes vēlēšanām kandidātu sarakstus bija tiesīgas iesniegt reģistrētas politiskās organizācijas vai to reģistrētas apvienības, bet rajona pilsētas domes un pagasta padomes vēlēšanām – papildus minētajiem subjektiem arī vēlētāju apvienības.

Jāņem vērā tas, ka pašvaldības dome ir pašvaldības iedzīvotāju politiskās pārstāvības orgāns (*sk.: Levits E. Pašvaldību likuma koncepcija. 2003, 34. punkts, <http://www.public.law.lv/ptilevicpasvaldiba.html>, aplūkota 06.01.2015.*). Savukārt viena no pašvaldības galvenajām pazīmēm ir tās ievēlējamība (*sk., piemēram: Stucka A. Latvijas pašvaldību sistēmas pilnveidošanas aktuālie valststiesību jautājumi. Promocijas darbs. Rīga: Latvijas Universitāte, 2012, 34. – 35. lpp.*). Tādējādi viens no primārajiem pašvaldību vēlēšanu mērķiem ir pašvaldības iedzīvotāju pārstāvības orgāna izveidošana.

Jebkura pārstāvības orgāna – parlamenta vai pašvaldības domes – izveidošana ir iespējama, ja vēlētājiem ir iespējas izvēlēties, kuram no pieteiktajiem kandidātu sarakstiem viņi atdos savu balsi. Arī ECT, uzsverot izvēles iespējas nepieciešamību, savā praksē attiecībā uz Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 1. protokola 3. pantu saistībā ar likumdevēja vēlēšanām ir norādījusi, ka brīva tautas viedokļa izpausme nav iedomājama tur, kur nepastāv politisko partiju sistēma, kas pārstāvētu dažādus valsts iedzīvotāju vidū izplatītus viedokļus (*sk. ECT 2014. gada 15. aprīļa sprieduma lietā „Oran v. Turkey”, pieteikumi Nr. 28881/07 un 37920/07, 57. punktu*). Minētā atziņa ir attiecināma arī uz pašvaldības domes kā pārstāvības orgāna vēlēšanām.

Saeima uzsver, ka vēlētāju apvienības esot izņēmums no principa, saskaņā ar kuru sarakstus visu pašvaldību domju vēlēšanām ir tiesīgas iesniegt tikai politiskās partijas. Pieņemot spēkā esošo regulējumu, likumdevējs esot rēķinājies ar to, ka mazajās pašvaldībās varētu nebūt izveidojusies politisko partiju pārstāvniecība. Šo viedokli tiesas sēdē apstiprināja arī Tieslietu ministrijas pārstāve (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 16. decembra tiesas sēdes stenogrammu lietas materiālu 3. sēj. 37. lpp.*).

Tādējādi, lai nodrošinātu pārstāvības orgāna izveidošanu visās Latvijas pašvaldībās neatkarīgi no iedzīvotāju un pārstāvēto politisko partiju skaita, likumdevējs kā izņēmumu no vispārējās kārtības ir noteicis tiesības pilsoņiem mazajos novados kandidēt arī no vēlētāju apvienību sarakstiem. Proti, paredzot atšķirīgu attieksmi pilsoņa pasīvo vēlēšanu tiesību īstenošanas kārtībā, likumdevējs ir vēlējis stiprināt politisko partiju sistēmu un vienlaikus nodrošināt iedzīvotāju skaita ziņā nelielās pašvaldībās tāda pārstāvības orgāna izveidošanu, kas pietiekami plaši atspoguļotu pašvaldības iedzīvotāju intereses.

No minētā izriet, ka ar apstrīdēto normu noteiktā atšķirīgā attieksme ir vērsta uz politisko partiju sistēmas stiprināšanu, vienlaikus nodrošinot pašvaldības domes kā pārstāvības orgāna izveidi arī mazajos novados. Proti, likumdevēja noteiktās atšķirīgās attieksmes leģitīmais mērķis ir demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība.

Līdz ar to likumdevēja noteiktai atšķirīgai attieksmei ir leģitīms mērķis.

21. Lai izvērtētu, vai, nosakot atšķirīgu attieksmi, ir ievērots samērīguma princips, jānoskaidro: 1) vai likumdevēja lietotie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama, t.i., vai mērķi nevar sasniegt ar citiem, indivīda tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai likumdevēja darbība ir samērīga jeb atbilstoša, t.i., vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2010-29-01 16. punktu*).

22. Kā secināts iepriekš, atbilstoši Pašvaldību vēlēšanu likuma 15. panta pirmajā un otrajā daļā nostiprinātajai vispārējai kārtībai politiskās partijas un to apvienības var iesniegt kandidātu sarakstus ikvienas Latvijas pašvaldības domes vēlēšanām.

Likumdevējs ar dažādiem tiesiskiem līdzekļiem īsteno politiku, kas vērsta uz partiju sistēmas stiprināšanu. Piemēram, 2010. gadā tika pieņemts regulējums par valsts budžeta finansējumu noteiktiem kritērijiem atbilstošām politiskajām partijām un to apvienībām. Tas nozīmē, ka apstrīdētajā normā noteiktā atšķirīgā attieksme ir tikai viens no līdzekļiem, ko likumdevējs izmanto, lai stiprinātu politisko partiju sistēmu. Tomēr jāņem vērā, ka Satversmes tiesai ir saistošas prasījuma robežas, tāpēc izskatāmās lietas ietvaros tā nevērtē visu citu likumdevēja izmantoto līdzekļu ietekmi uz politisko partiju sistēmu un piemērotību tās stiprināšanai.

Nosakot atšķirīgu attieksmi, likumdevējs ir centies mudināt personas, kuras vēlas izmantot savas pasīvās vēlēšanu tiesības, iesaistīties politisko partiju darbībā, dibinot politisko partiju, kļūstot par politiskās partijas biedru vai kādā citā veidā piedaloties politisko partiju darbībā. Tādā veidā ir iespējams panākt personu plašāku iesaistīšanos politiskajā procesā un partiju sistēmas stiprināšanā. No politisko partiju reģistrā pieejamām ziņām izriet, ka pašlaik Latvijā ir reģistrētas 75 politiskās partijas un to apvienības, turklāt vairākas no tām – ar izteiktu reģionālu interesi, piemēram, „Jūrmala – mūsu mājas”, Politiskā partija „OGRES NOVADAM”, KRIMULDAS NOVADA PARTIJA un citas (*sk. reģistrēto politisko partiju un to apvienību sarakstu Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra mājaslapā, <http://www.ur.gov.lv/partijas.html>, aplūkots 06.01.2015.*).

Vienlaikus likumdevējs ir rūpējies par to, lai vēlētājiem būtu izvēles iespējas attiecībā uz pašvaldību vēlēšanām pieteiktajiem kandidātu sarakstiem. Papildus apstrīdētajā normā noteiktajai atšķirīgajai attieksmei likumdevējs Pašvaldību vēlēšanu likuma 24. panta pirmajā un trešajā daļā ir noteicis īpašu regulējumu situācijām, kad līdz šā likuma 15. pantā noteiktajam termiņam attiecīgās pašvaldības domes vēlēšanām nav reģistrēts neviens kandidātu saraksts, ir reģistrēts tikai viens kandidātu saraksts vai reģistrēto kandidātu skaits ir mazāks par attiecīgajā pašvaldībā ievēlējamo domes deputātu skaitu. Savukārt faktiskā situācija apliecina, ka arī mazo novadu domju vēlēšanām tiek pieteikti vairāki deputātu kandidātu saraksti. Piemēram, 2013. gada 18. februārī, kad tika izsludinātas 2013. gada 1. jūlija pašvaldības domes vēlēšanas, mazākais iedzīvotāju skaits ir bijis Baltinavas, Alsungas, Mērsraga un Rucavas novados – katrā no tiem mazāk nekā 2 000 iedzīvotāju (*sk. CVK mājaslapā pieejamo informāciju, <http://www.cvk.lv/pub/public/30523.html>, aplūkota 06.01.2015.*). Baltinavas novada domes vēlēšanām tika pieteikti divi kandidātu saraksti, Alsungas novada domes vēlēšanām – četri, ieskaitot vienu politiskās partijas sarakstu, Mērsraga novada domes vēlēšanām – divi, Rucavas novada domes vēlēšanām – seši, tostarp viens politiskās partijas saraksts (*sk. CVK izdevumu „Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanas 2013. gada 1. jūlijā”*. Rīga: 2013, 145., 163., 290., 331. lpp., http://www.cvk.lv/pub/upload_file/2013/Pasvaldibu%20velesanu%20rezultati%20013_gramata.pdf, aplūkots 06.01.2015.). Tādējādi spēkā esošais tiesiskais regulējums nodrošina pašvaldības domes kā pārstāvības orgāna izveidi arī mazajos novados.

Līdz ar to likumdevēja lietotais līdzeklis ir piemērots atšķirīgās attieksmes leģitīmā mērķa sasniegšanai.

23. No lietas materiāliem, kā arī tiesas sēdē sniegtajiem paskaidrojumiem un pieaicināto personu viedokļiem izriet, ka par saudzējošāku līdzekli izskatāmajā lietā būtu uzskatāms tas, ka ikvienam pilsonim tiktu piešķirtas tiesības kandidēt jebkuras pašvaldības domes vēlēšanās no vēlētāju apvienības saraksta. Pieteikuma iesniedzēji

norāda, ka absolūtajā vairākumā Eiropas Savienības valstu vēlēšanu apvienības ir tiesīgas iesniegt kandidātu sarakstus pašvaldību vēlēšanām.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka citu valstu tiesiskais regulējums, risinot atsevišķus jautājumus Latvijas tiesību sistēmā, nevar tikt piemērots tieši, izņemot likumā norādītos gadījumus. Salīdzinošo tiesību analīzē vienmēr ir jāņem vērā funkcionālais konteksts. Tas izriet no būtiskajām dažādu valstu tiesību sistēmu tiesiskajām, sociālajām, politiskajām, vēsturiskajām un sistēmiskajām atšķirībām (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 8. jūnija sprieduma lietā Nr. 2007-01-01 24.1. punktu*). Vēlēšanu kārtība ir cieši saistīta ar katras valsts vēsturisko attīstību, uzbūvi, politisko situāciju un virkni citu faktoru. Tāpēc citu valstu prakse, proti, tas, ka vēlēšanu apvienībām tiek piešķirtas tiesības iesniegt sarakstus pašvaldību vēlēšanām, neuzliek Latvijas likumdevējam pienākumu rīkoties līdzīgi.

Turklāt Satversmes tiesa jau vairākkārt norādījusi, ka saudzējošāks līdzeklis ir nevis jebkurš cits, bet tikai tāds līdzeklis, ar kuru leģitīmo mērķi var sasniegt vismaz tādā pašā kvalitātē (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2005. gada 13. maija sprieduma lietā Nr. 2004-18-0106 secinājumu daļas 19. punktu un 2011. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2010-69-01 14.2. punktu*).

Piešķirot ikvienam pilsonim tiesības kandidēt jebkuras pašvaldības domes vēlēšanās no vēlēšanu apvienības saraksta, iespējams, varētu nodrošināt plašāku iedzīvotāju interešu pārstāvību pašvaldības domē. Taču, kamēr pastāv izteiktas atšķirības politisko partiju un vēlēšanu apvienību darbības tiesiskajā regulējumā, šāds līdzeklis neveicinātu politisko partiju sistēmas stiprināšanu visas valsts mērogā tādā pašā kvalitātē, kā to veicina apstrīdētajā normā noteiktā atšķirīgā attieksme.

Tādējādi ar saudzējošāku līdzekli nav iespējams sasniegt atšķirīgās attieksmes leģitīmo mērķi vismaz tādā pašā kvalitātē.

24. Pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka likuma prasība par kandidēšanu republikas pilsētu un lielo novadu domju vēlēšanās no partiju vai to apvienību sarakstiem esot pārmērīga.

Tomēr pēc būtības Pieteikuma iesniedzēji nav apšaubījuši to, ka ikvienam pilsonim arī spēkā esošā tiesiskā regulējuma ietvaros faktiski ir iespēja izmantot

savas pasīvās vēlēšanu tiesības. Tiesas sēdē Pieteikuma iesniedzēju pārstāvis apstiprināja, ka divi Pieteikuma iesniedzēji – U. Kronblūms un R. Pētersons – vēl pirms 2013. gada 1. jūnija pašvaldību vēlēšanām ir kandidējuši Jūrmalas pilsētas domes vēlēšanās, izmantojot vienu no likumā noteiktajiem veidiem, proti, bija iekļauti politisko partiju kandidātu sarakstos. Turklāt, lai kandidētu pašvaldības vēlēšanās no politiskās partijas vai partiju apvienības saraksta, personai nav obligāti jābūt par attiecīgās partijas vai partiju apvienības biedru (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 31.2. punktu*).

Savukārt CVK sniegtā informācija par 2001., 2005., 2009. un 2013. gada pašvaldību vēlēšanām iesniegto deputātu kandidātu sarakstu skaitu republikas pilsētās liecina, ka arī spēkā esošā regulējuma ietvaros vēlētajiem ir nodrošinātas plašas iespējas izvēlēties kandidātu sarakstu. Piemēram, Jūrmalas pilsētas domes vēlēšanām 2001. gadā bija pieteikti 16 kandidātu saraksti, 2005. gadā – 21 saraksts, 2009. gadā – 14 saraksti, bet 2013. gadā – 16 saraksti (*sk. CVK sniegto informāciju lietas materiālu 2. sēj. 23. – 34. lpp.*).

Tiesas sēdē pieaicinātā persona I. Ijabs atzina, ka iespējai un nepieciešamībai kandidēt no politiskās partijas saraksta esot arī pozitīvas izpausmes. Partijas piederība padarot caurskatāmāku un saprotamāku tā saucamo patronāžas aspektu (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 16. decembra tiesas sēdes stenogrammu lietas materiālu 3. sēj. 72. lpp.*). Tiesībsargs pauda viedokli, ka politiski aktīvo iedzīvotāju apvienšanās likumā noteiktā kārtībā reģistrētās partijās veicina politisko spēku darbības atklātību, kā arī finansiālo un politisko atbildību (*sk. Tiesībsarga viedokli lietas materiālu 2. sēj. 42. lpp.*). Pieaicinātā persona A. Kaktiņš uzskata, ka Latvijas sabiedrībai drīzāk esot nepieciešams kāds spēks, kas to apvienotu arī politisko partiju līmenī, jo sabiedrība esot sadrumstalota (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 16. decembra tiesas sēdes stenogrammu lietas materiālu 3. sēj. 119. lpp.*).

Noteiktā atšķirīgā attieksme nodrošina tās leģitīmā mērķa sasniegšanu, tomēr nevienam pilsonim neliedz tiesības likumā noteiktajā kārtībā īstenot savas pasīvās vēlēšanu tiesības. Turklāt sabiedrības ieguvums ir organizēts un labāk saprotams politiskais process, jo politiskajām partijām un to apvienībām noteiktais tiesiskais regulējums veicina politisko partiju darbības atklātību.

Jāņem vērā, ka likumdevējam jebkurā brīdī ir tiesības, izmantojot savu rīcības brīvību, lemt par grozījumiem Pašvaldību vēlēšanu likumā, lai piešķirtu ikvienam pilsonim plašākas pasīvo vēlēšanu tiesību īstenošanas iespējas. Taču arī tādām regulējumiem būtu jāatbilst tiesiskas un demokrātiskas valsts principiem, citastarp jānodrošina brīvas vēlēšanas, kā arī vienlīdzīgi noteikumi attiecībā uz kandidātu sarakstu finansējumu un priekšvēlēšanu aģitāciju.

Tādējādi likumdevējs, nosakot atšķirīgu attieksmi pilsoņu pasīvo vēlēšanu tiesību īstenošanas kārtībā, ir ievērojis samērīguma principu un nav pārkāpis Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietverto vienlīdzības principu.

Līdz ar to apstrīdētā norma atbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 101. panta pirmajam teikumam.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30. – 32. pantu, Satversmes tiesa

nosprieda:

atzīt Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma 15. panta pirmo daļu, ciktāl tā nepieļauj vēlētāju apvienībām iesniegt kandidātu sarakstus novados, kuru iedzīvotāju skaits ir lielāks par 5 000, un republikas pilsētās, par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 101. panta pirmajam teikumam.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums pasludināts Rīgā 2015. gada 5. februārī.

Spriedums stājas spēkā tā pasludināšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs

A. Laviņš